

P r i k a z i i o s v r t i

STANKO GERJOLJ, DRAME BIBLIJSKIH OBITELJI. PEDAGOŠKA I PSIHOLOŠKA INTERPRETACIJA ODNOSA U BIBLIJSKIM OBITELJIMA, CuS, SPLIT, 2105., STR. 287.

Krajem prošle, 2015. godine, u izdanju *Crkve u svijetu*, objavljena je iznimno zanimljiva, poučna i korisna knjiga: *Drame biblijskih obitelji*, koja će dobro doći ne samo teolozima nego i svima koji se bave pastoralom obitelji, odgojem, posebno mladih, a dakako i svim vjernicima koji žele dublje proniknuti u vlastita vjerska i duhovna iskustva. Autor knjige, Stanko Gerjolj, redovnik lazarist, slovenski je teolog, psiholog i pedagog; predaje na Teološkom fakultetu u Ljubljani, na kojem je vršio i službu dekana. Autor je brojnih knjiga i znanstvenih radova, osobito s područja psihologije i pedagogije, a neke su mu knjige prevedene na njemački.

Vrijednost i iznimnost knjige *Drame biblijskih obitelji* nije u materiji koju obrađuje, naime bavi se, kako kaže sam naslov, biblijskim obiteljima, nego u načinu na koji to čini. Knjiga polazi od ispravne pretpostavke kako Sveto pismo, a po njemu i Božja komunikacija s čovjekom, s gledišta cjelovitosti isijava poruku koja je na neki način utisnuta u ljudski život te koja je čovjeku toliko bliska da u toj poruci može naslutiti rast i sazrijevanje vlastite osobnosti. Knjiga, kratko rečeno, nudi psihološko-pedagoški, odnosno odgojni susret sa svetopisamskim tekstom. Dok iščitava pripovijesti o biblijskim obiteljima, knjiga poziva čitatelja da se i sam otvori riječi Božjoj te da mu postane svakodnevnom hranom. Drugim riječima, knjiga poziva čitatelja da s biblijskim likovima podijeli vlastite sumnje i strahove, ali i svoju vjeru i nadu. S njima će se osjetiti potaknut postavljati temeljna pitanja o smislu života i smrti te zajedno s njima tražiti Božje odgovore na njih. Čitanje i razmatranje teksta o biblijskim obiteljima, koje su daleko od idealnih, odnosno sve su odreda grješne i pune grješnika, može pomoći čitatelju da unutar tih pripovijesti gotovo otkrije scenarij vlastitog života ili života vlastite obitelji.

Knjiga je podijeljena na sedam poglavlja. U prvom, *Pod stablom života*, u psihološko-pedagoškom ključu tumači se biblijska pripo-

vijest o stvaranju. Čovjek, bilo muškarac bilo žena, kao pojedinac nije cjelovit. Jedno je potrebno drugoga da bi zajedno postali cjelina. Čovjek kao cjelina može živjeti samo kao muškarac ili žena, što znači kao komunikacijsko biće, biće uvijek u potrazi za "drugim licem". Iz toga autor izvlači važan "odgojni" zaključak: "Kod formiranja i oblikovanja muških i ženskih lica odgojitelj postaje neposredni Božji suradnik... prvo mjesto zauzimaju roditelji, budući da prvi primaju u smislu komunikacije 'neformirano' lice novog bića, već u prenatalnom razdoblju, u majčinoj utrobi. Naime, odgoj ne obuhvaća samo formiranje druge strane, odnosno 'drugog' lica u smislu pukog prilagođavanja prvom licu, čak, štoviše, najprije otvara oči i formira 'prvo' lice u smislu spola primarnog lica, kako bi bilo sposobno za čežnju i traženje odgovarajućeg 'drugog' lica" (str. 22). U nastavku prvog poglavlja autor na zanimljiv način tumači prvi grijeh te kazne koje su uslijedile, ističući prvenstvo blagoslova nad prokletstvom.

U drugom poglavlju, *Odnosi spašavaju*, tumači se odnos Abela i Kajina te pripovijest o Noi. Tek u komunikaciji s Bogom Kajin postaje svjestan strahote svoga zlodjela, ali također da je njegov brat, iako fizički ubijen, duhovno prisutan, još prisutniji nego dok je bio živ. Štoviše, u sebi samome zamjećuje Abelovu nazočnost, tako da ga čak i oponaša. Autor zaključuje kako se ta biblijska pripovijest može s psihološke točke gledišta iščitati kao drama koja je prisutna u svakom čovjeku, drama između dobra i zla, koju simboliziraju Kajin i Abel. Pripovijest o Noi pokazuje do koje se mjere mogu zakomplicirati međuljudski, obiteljski odnosi, ali isto tako i kako je za spaseenje značajna sposobnost komuniciranja s Bogom.

U trećem poglavlju, *Abrahamovi i Izakovi životni putovi*, autor propituje odnose Abrahama i Sare, naglašavajući njihovu poteškoće u njihovoj bračnoj komunikaciji, a koje su "dovele" i do neplodnosti. Iz toga izvlači brojne vrijedne sugestije i za suvremene bračne partnere, kao i veoma zanimljive savjete za odnos roditelja prema tinejdžerima, u čemu mu je poslužio primjer Abrahamova odnosa prema Izaku, kao i Marije i Josipa prema Isusu. Primjer Abrahama pokazuje se kao primjer čovjeka koji stupa na put vjere te se na tom putu uči vjerovati i rasti u vjeri, što mu pak otvara put prema Božjem blagoslovu. Autor također progovara o suvremenim obiteljima i njihovim poteškoćama. Tako istražuje obitelji s jednim djetetom i njihove poteškoće, potom obitelji s dvoje djece i njihove poteškoće te obitelji s više djece. Govori i o stupnjevima odrastanja djece te o poteškoćama koje se javljaju u tom procesu, a upravo mu biblijske pripovijesti pomažu da dođe za zanimljivih spoznaja i zaključaka koji mogu biti dragocjeni i suvremenim obiteljima.

U četvrtom poglavlju, *Izak i Rebeka, Ezav i Jakov – djeca su ogledalo roditelja*, istražuju se sličnosti i razlike nove obitelji u odnosu na prethodnu. Iz odnosa Izaka i Rebeke prema svojim sinovima autor donosi zanimljive zaključke o konfliktima i koalicijama u obitelji u kojoj se svaki od roditelja svrstava uz jedno dijete kako bi dobio prevlast u obitelji te ostvario neke povlastice. Autor duboko istražuje smicalice i prijekove koje su se događale u obitelji Izaka i Rebeke te nudi zanimljive uvide i u život suvremene obitelji. U nastavku četvrtog poglavlja prati Jakovljevi životni put; njegov odlazak iz obiteljskog doma, zaljubljenost u Rahelu, žrtvu koju podnosi iz ljubavi prema voljenoj ženi, prijevaru i nepravdu koju mu nanosi njegov tast, potom odnos s Leom i Rahelom i njihovim sluškinjama, a kroz sve to nastoji ukazati kako usprkos svim poteškoćama Jakov neprestano raste i sazrijeva jer nastoji pronaći ono pozitivno u svakoj situaciji te se osloniti na vrijednosti do kojih mu je stalo. S psihološke točke gledišta, autor predstavlja Leu i Rahelu kao dva lica jedne te iste osobe. To mu pomaže otkriti kako i u suvremenim obiteljima razočaranja nastaju poslije vjenčanja kada se otkrije kako se voljena osoba promijenila, kako je prije bila drugačija. Autor nudi i konkretne savjete, koji mogu i suvremenim bračnim partnerima pomoći da u ljubavi prihvate svijetle i tamne strane osobnosti voljenih osoba, a neke tamne strane osobnosti svatko nosi u sebi.

U petom poglavlju, *Samostalnost u pripadnosti – Jakovljeva obitelj*, autor još dublje istražuje život i odnose u Jakovljevoj obitelji; najprije progovara o pomirbi s tastom Labanom koji mora dopustiti da njegove kćeri udajom žive novi život, život unutar vlastite obitelji. No i one se same moraju potruditi prihvatiti tu novu ulogu, što uključuje i prihvaćanje vjere svoga muža Jakova. Autor potom na široko istražuje odnosa Jakova s bratom Ezavom, kojemu je na prijevaru i uz pomoć majke ukrao blagoslov prvorođenstva, te njihovo pomirenje prije kojega se Jakov mora pomiriti sam sa sobom, odnosno prihvatiti i tamne strane vlastite osobnosti i ono loše iz prošlosti te sve integrirati u svoj život. Tek je tada spreman za istinsko pomirenje s bratom Ezavom. Na temelju te biblijske pripovijesti o pomirenju dva brata autor razvija govor o raznim vidovima pomirenja; primjerice, o osobnoj emocionalnoj pomirbi; o kolektivnoj i javnoj dimenziji pomirbe; o važnosti darivanja u procesu pomirbe, što sve zajedno čini podlogu zdravog odnosa u zajedništvu s Bogom i drugima. Povijest pomirenja između dva brata, Jakova i Ezava, služi autoru kao polazište za govor o pedagogiji pomirenja, odnosno za govor o stupnjevima pomirenja, gdje on uočava sljedeće stupnjeve: 1. pomirba iz ljubavi, tj. bračna ili partnerska pomirba; 2. pomirba na

racionalnoj, tj. ugovornoj razini; 3. vizualizacija pomirbe; 4. pomirba sa samim sobom; 5. transparentnost pomirbe; 6. osobna pomirba na emocionalnoj razini; 7. kolektivna ili javna pomirba; 8. darivanje; 9. suverenost i samostalnost; 10. pošten, odgovoran život u zajedništvu s Bogom. Povijest pomirbe između Jakova i Ezava dovodi autora do zaključka kako je pomirba u biti proces cjeloživotnog učenja jer kao što su za Jakova uslijedile nove provjere i kušnje koje su zahtijevale nove pomirbe, tako je i u životu suvremenih obitelji. Peto poglavlje se zaključuje veoma zanimljivim govor o mladom Josipu, očevu miljeniku, i Jakovljevoj boli poslije njegova nestanka. Time je autor napravio pripremu za sljedeće, šesto poglavlje.

Ono nosi naslov *Josip u zemlji Abrahamova grijeha*, a pokazat će se, sukladno onome što o Josipu govori Sveto pismo, kako je Josip ne samo velika nego i blagoslovljena osoba. U teškim uvjetima života u ropstvu, u služanju tuđim gospodarima, Josip se iskazuje kao čvrst i karakteran čovjek koji ne želi iskoristiti grješne prigode da sebi olakša život. Josip, "sanjar", u Egiptu je postao tumač snova, što mu je otvorilo mogućnosti napretka u životu, ali bez gubitka onoga što je smatrao vrijednim i za što se je bio spreman žrtvovati. Autor je izvanredne retke posvetio Josipovu praštanju, tj. njegovu susretu s braćom koja su ga prodala u ropstvo te kako ih postupno vodi do dubine spoznaje o počinjenom zlu i prihvaćanju odgovornosti za počinjeno zlo.

U sedmom, završnom poglavlju autor donosi *Zaključne konstatacije* u kojima progovara o kompulzivnom ponavljanju i rješavanju konflikata, odnosno o tome kako se unutar obitelji određene pogrješke, tj. pogrješna ponašanja znaju prenositi s naraštaja na naraštaj. Autor savjetuje da je najbolje konflikte rješavati ondje gdje su nastali jer se jedino na taj način može iscrpiti njihov edukacijski potencijal te ih se može transformirati u uspješan proces učenja.

Hrvatska teološka i vjernička javnost u knjizi *Drame biblijskih obitelji* dobila je izvanrednu knjigu, koja može poslužiti i kao veoma koristan priručnik za razne obiteljske ili biblijske škole. Knjiga će u biti dobro doći svakom čitatelju, budući da s pedagoškog i psihološkog aspekta tumači odnose u biblijskim obiteljima, a u njima je lako prepoznati odnose koje svatko od nas proživljava ili ih je proživljavao u vlastitoj obitelji. Ova nam knjiga pomaže spoznati kako su biblijske obitelji bile ispunjene raznim životnim problemima, narušenim odnosima, a ipak je Bog upravo preko njih tkao svetu povijest spasenja, baš kao što je tka kroz život svakog vjernika i svake obitelji, ma koliko ponekad imali dojam ili vjerovali da je Bog daleko od nas. Knjiga je napisana laganim, veoma razumljivim stilom tako

da je mogu čitati i čitatelji nevični teološkom štivu. Lakoću čitanja omogućuje i, moramo reći, izvrstan prijevod iz pera Božidara Brezinščaka Bagole. To joj ipak ne umanjuje ozbiljnost i važnost poruka koje priopćava. Knjiga je popraćena i prigodnim predgovorom iz pera dr. sc. Jadranke Garmaz, profesorice na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Splitu.

Mladen Parlov